

„Gailėtis man nebūdinga“

05-01-28 Holger Lahayne

Lietuvoje juos pažįsta beveik visi. Abu jie yra menininkai, be to, universalūs. Vienas dainininkas, pats rašo tekstus ir kuria muziką, yra vaidinęs teatre. Su savo grupe ir kaip solo dainininkas susižlavęs tiek apdovanojimų, kiek nė vienas Lietuvos atlikėjas. Net nemirkstelėjus galima teigti, kad jis yra Lietuvos popžvaigždė Nr.1, atlikėjas, visiškai neturintis sau lygių. Kitas, pora metų jaunesnis, taip pat dainininkas, kuria dainas, rašo žurnalistinius straipsnius bei komentarus, prieš keletą metų sukūręs modernųjį Lietuvos himną "Trys milijonai". Be to, veda televizijos laidas bei šiaip labai dažnai matomas Lietuvos ekranuose ir scenose. Dar galima pridurti, kad jis yra viena ryškiausių šalies pramogų verslo žvaigždžių.

Tai Andrius Mamontovas ir Marijonas Mikutavičius. Jie gerai pažįstami ir vienas kitam. Tačiau savo įvaizdžiu besiskiriantys kaip diena nuo nakties. Vienas – netikša, išsišokėlis, įžūlus, "bad boy" amžinai prikimusiū balsu, dėl girtumo bei chuliganizmo turėjęs reikalų net su policija. Kitas – vienoje eilėje su tokiais kultūros gigantais, kaip jo suvaidinto spektaklio režisierius J. Nekrošius, menininkas iki kaulų smegenų, disciplinuotas, pasižymintis nekonvencionalumu, kitaip tariant, "Lietuvos guru" (Mikutavičius apie Mamontovą). Be to, pavyzdingas šeimos žmogus (visų anytų svajonė), geras tėvas, sąmoningai nereklamuojantis savo šeimos žiniasklaidoje.

Vienas kalba apie dangų, dvasingumą, tikėjimą ir laiko save tikinčiu. Kitam, regis, pats mėgstamiausias žodis yra "velnias". Jam visai nesunku paprovokuoti bažnyčias, dvasininkiją ir tikinčiuosius, nes jis "puolęs angelas". Taigi Mamontovas ir Mikutavičius Dievo akivaizdoje – rodos, ir taip viskas aišku. Tačiau patyrinėkime abu šiek tiek giliau...

"Jis kalbėjo apie MEILĘ"

Nebūti Andriaus Mamontovo gerbėju tiesiog neįmanoma. Dėl skonio nesiginčijama – tačiau jo muzika yra vienareikšmiškai gera. Kiekvienais metais jį būtų galima siųsti į "Euroviziją" ir gėdos jis tikrai nepadarytų. Jo požiūris į muziką, elgesys su kolegomis menininkais yra išskirtinai profesionalus. Jo koncertai visuomet multimedijiniai, trykšte trykštantys kūrybingumu ir idėjų gausa, o publikai pateikiamas produktas visada tik pats geriausias. Jo dainų tekstai turiningi, prasmingi, poetiški, aprėpiantys visą paletę nuo filosofinių padaršinių iki paprastų pralinksminimų kaip "O, meile!". Greta viso to – naujos idėjos, vykę pabandymai kitose meno srityse kaip "Hamletas" arba šviežioji roko opera "Tadas Blinda".

Mamontovas yra aktyvus interneto naršytojas. Todėl neatsitiktinai jo internetinė svetainė jau kuris laikas priklauso prie geriausių, kūrybiškiausių ir labiausiai lankomų. Klausimų ir atsakymų rubrikoje, visuomet sausakimšoje nuo gerbėjų minčių, Mamontovas atskleidžia dar vieną savo talentą – puikų gebėjimą įsijausti į kitus ir suprasti (kaip ir pats patvirtina). Jo sielovadinių gebėjimų galėtų pasimokyti ne vienas kunigas arba pastorius. Be to, į savo svetainės lankytojų klausimus jis atsakinėja visada asmeniškai ir vienodai sąžiningai bei atvirai tiek į rimtus, tiek ir į nelabai. Jo mokėjimas įsiklausyti daro įtaką dainų tekstų kokybei, todėl jose klausytojai dažnai ieško paguodos, pritarimo ir nusiramino.

Išties šis 37- metis vilnietis daugeliu dalykų galėtų būti mums pavyzdys. Į klausimą "Ar esi turtingas žmogus?" "Veido" (Nr. 32, 2004) straipsnyje jis atsako:

"Aš turiu viską, ko man reikia. Niekada negalvoju apie tai, kad man reikėtų daugiau. Tiesiog viską, ką gaunu kaip dovaną, aš priimu. Žmonės siekia dalykų, kurių jie nori, bet iš tikrųjų tai, ko jiems reikia, visada yra šalia. Tie dalykai, kurių man reikia, dažniausiai patys mane susiranda. Ir materialiniu, ir dvasiniu požiūriu".

Ir žurnale "Tu" (08/09 2003) matome menininką, nepaskendusį dabar madingame materializme ir hedonizme:

"Aš nekeliu sau didelių materialinių poreikių. Labai retai perku ką nors sau. Aš tikrai nelabai ko nors noriu. Turiu viską, ko man reikia. Man patinka butas, kuriame aš gyvenu, man patinka mašina, kurią aš vairuoju. Gal tai galėtų būti daugiau, pabrangiau ar kokybiškiau. Bet man yra gerai. Man to užtenka".

Krikščionis, be abejo, labiausiai domina Mamontovo mintys apie dvasinius dalykus. Tikrai, jis laiko save "stipriai tikinčiu" ir internetinėje svetainėje deklaruoja: "Man Dievas yra meilė" (visos nenurodytos A. Mamontovo nuomonių citatos paimtos iš jo interneto svetainės; kalba netaisyta). Tačiau būtent apie Andriaus Mamontovo tikėjimą verta plačiau pakalbėti. Mamontovas priklauso tai 10 proc. Lietuvos žmonių, kurie laiko save tikinčiais, bet nepriskiria jokiai religijai ir konfesijai. Ir tai visą reikalą šiek tiek sukomplikuoja.

Akivaizdu, kad prieš dešimtį, gal dvylika metų jis išgyveno religinių ieškojimų laikotarpį. Tai atsispindi 1995 m. "Fojė" albume "Kai perplauksi upę", kurio pavadinimas liečia mirties ir anapusbės temą – kas laukia po mirties? Štai to paties pavadinimo dainos tekstas, ko gero, vienas geriausių iki šiol:

Vaikas pamatė juodai apsirengusį žmogų,
Kur dėjo ant kapo gėles.
Kas bus, kai aš vieną dieną numirsiu?
Gan tyliai atsakė tam vaikui mama:
Kai perplauksi upę, kitam jos krante
Tu viską pamirši, bet rasi mane.
Žmonės jauni susikibę už rankų
Tylėjo, kol jis atsisuko į ją.
Kas bus, kai mes šį pasaulį paliksim?
Atsakė ji perbraukus plaukus ranka:
Kai perplauksi upę...
Aukštai kalnuose atsiskyrėlis vienišas
Kreipėsi tiesiai į Dievą malda:
Kas bus, kai tu mano sielą pakviesi?
Atsakė Aukščiausiasis jam tyliai tada:
Kai perplauksi upę...

Dainos tekstas nuramina: po mirties bus gerai. Tai, ko mes iš visos širdies trokštame, rasime anapus. Todėl Mamontovui nesunku tarti: "Mirties nebijau...". Tačiau kas iš tikrųjų po mirties laukia, kokia ta ateitis, iš dainos nėra aišku. Bus gerai, bet kas yra tas gėris? Nei mes nesužinome, nei pats dainininkas nežino – "Juk nežinai, kas tavęs laukia anapus".

Mamontovo religinių ieškojimų laikotarpio rezultatai migloti ir sunkiai suprantami – Dievo paveikslas individualus ir savitas, savotiškas tradicinių elementų ir madingų Rytų religijų sampratų mišinys. Pavyzdžiui, krikščionims turėtų kliūti jo požiūris į abortus: "Aukščiausias mums dovanojo laisvę pasirinkti ir niekada nuteis mus už mūsų pasirinkimus. Tik mes patys save nuteisiam"; arba dar viena mintis: "Dievas yra aukščiau tos gėrio ir blogio kovos, kurią sugalvojo patys žmonės".

Interviu žurnalui "Prizmė" (2002/01; <http://www.prizme.lt>) Mamontovo atsakymas į vieną iš klausimų apie religijas nuskamba tarsi iš paties Dalai Lamos burnos:

"Dievas turi daug veidų, pavidalų, jo negalima apibrėžti taisyklėmis ar žodžiais, jį reikia tik priimt. Jis mums davė tiek religijų, kad tik mes nors kurią vieną iš jų pasirinktumėm. Dėl to nėra svarbiausia, kokią religiją išpažįsti, svarbiausia, kad tu tiki. Tikėjimas yra svarbiau. Ar būsi budisto drabužiais, ar su vienuolio mantija, nebeturi reikšmės. Jeigu nepripažįsti kitų religijų, reiškia, nesupranti savo religijos iki galo".

Tradicines krikščioniškas sąvokas, kaip tikėjimas, jis interpretuoja savotiškai ir laisvai. Štai pavyzdžiui: "Tavo žodžiai tiek tavo dainose, tiek atsakymuose, dvelkia tokia stiprybe, tvirtumu ir ramybe... Iš kur visa tai? [A.M.:] Tikėjimas, mano brangioji... tik tikėjimas toks gali būti". Koks tas jo tikėjimas gali būti, jau matėme iš interviu citatos. Bet kokiu atveju nieko bendra neturintis su bibliiniu.

Mamontovo dainų tekstuose dažnai minimas dangus: jo albumai "Visi langai žiūri į dangų", "Beribiam danguje" (net dainininko pseudonimas "Cloudmaker"). Tačiau kas jam yra dangus, ne visai aišku. Jo, tikro poeto nuomone, "dangus yra tai, ką paskutiniu metu jaučiu visur, kur tik būnu. Tai ir metafora, ir ne tik".

Įdomiai jis mąsto ir apie maldą. "Stiliuje plus"(08 2003) dainininkas teigia:

"Turiu savo kelią. Man absoliučiai viskas, bet koks veiksmas turi dvasinį pagrindą. Man visas gyvenimas yra dvasinis. Man nereikia vaikščioti į bažnyčią, nepriklausau jokiai religinei konfesijai. Meldžiuosi visą laiką, kaip ir kiekvienas žmogus meldžiasi visą laiką. Net kai vyras eina gatve, pamato gražią moterį ir pagalvoja: 'O, Viešpatie, kaip aš jos norėčiau', jo mintis taip pat yra malda. Tik reikia neužmiršti, kad maldą visada kalbi tam Aukščiausiam, absoliučiam asmeniui".

Viskas aišku?..

Kaip matyti iš paskutinės citatos, Mamontovo dvasinis kelias yra jo paties susikurtas kelias. Nei kelių, nei atsakymų jam negali primesti niekas: "kur atsakymai? [A.M.:] Tavyje. Klausykis atidžiau". Būti savimi – tai pirmasis jo individualistinio dvasingumo įsakymas. "Manau, kad visada reikia atleisti, juolab kad niekam neduota teisė teisti kitus ir juolab bausti. Paprastai mes nuteisiame ir nubaudžiame save patys, tuo, kokie esame. Todėl visada reikia leisti žmogui būti savimi ir priimti jį tokį, koks jis yra".

Mamontovas, be abejo, perskaitęs ir "Alchemiką", nes jo išvados kartais labai panašios į P. Coelho: "Mes gyvename, kad pasiektume savo svajonę. O ar gyvenimas yra dovana, ar bausmė, priklauso tik nuo to, ar einame paskui tą svajonę, ar ne". (Teigiamai apie Coelho jis kalba ir viename iš šviežiausių pasisakymų savo interneto svetainėje: "Biblija man sunkiai suprantama, o Dostojevskis per nuobodus. Niekada neperskaičiau jų iki galo. Bet P. Coelho "Alchemikas" ir "Veronika ryžtasi mirti" yra puikios knygos.")

Eiti savo keliu, save realizuoti, žvelgti į savo vidų – tai ir žurnalui "Tu" duoto interviu akcentai:

"Laimingas žmogus yra tas, kuris save realizuoja. O realizuoti save gali tik eidamas paskui savo svajonę... Aš laikausi principo, kad mes visada ieškome dalykų, kurių norime, bet tie dalykai, kurių mums reikia, jie mus suranda ir taip. Savo paskutiniame albume ir bandžiau pasakyti, kad tai, ko mums reikia, visada yra šalia ir mus suranda savaime. Beveik nereikia ieškoti, tik atsimerkti ir pažūrėti į save.

Rytų išmintis, be abejo, yra labiausiai peno duodantis dalykas. Visa senoji Rytų kultūra ir filosofija. Induizmas, budizmas, visos šios religijos, visi šventieji, senieji raštai – ten yra visos žinios apie žmogų ir viską, ką užtenka žinot, kad būtum laimingas".

Atrodo, kad Mamontovas savo kertinį akmenį rado – tai Rytų religijos: "Po to, kai perskaičiau kai kuriuos Vedų raštus, nebesidomiu jokia kita religija, nes manau, kad radau tai, ko ieškojau".

Kaip ir dauguma pusiau budistų (induistų), Mamontovas nėra oficialiai priėmęs šios religijos. Budizmas daug kam patrauklus (tarp jų ir Mamontovui) dėl to, kad duoda laisvę ir galimybę nedalyvauti bendruomeninėse struktūrose (kitai nei krikščionybė). Tai patvirtina gana kritiškas dainininko požiūris į organizuotą Bažnyčią:

"Religija turi būti judėjimas, bet šiais laikais tai jau organizacija su savo hierarchija, laipsniais, – gali daryti karjerą, užsidirbti pinigų, nebėra jokio ryšio su tikėjimu... Tuos, kurie kalba apie Jėzaus tiesas, norėčiau matyti panašius į jį: paprastus, kuklius, nesiekiančius turto. Jei esi mokinys, turi būti panašus į savo mokytoją. Aš to nematau... Galiu išpažinti kokią nors religiją, bet organizacijai nenoriu priklausyti. Manau, kad bažnyčia yra kiekviename žmoguje. Juolab kad visos religijos veda į tą patį tašką, tikslą. Todėl nėra taip svarbu, kokiai konfesijai žmogus priklauso..." ("Prizmė" 2002/01).

Bažnyčiai – ne! Jėzui – taip! Kad tai ne tik tušti šūkiei, liudija dainininko atsakymas į klausimą, kuriame jis puikiai apgina Jėzų:

"Man atrodo, kad Kristus buvo paprastas žmogus, kuris labai gerai mokėjo manipuliuoti žmonėmis, juos apgauti... [A.M.:] Jis kalbėjo apie MEILĘ. Ir tiek. Apgaudinėja ir manipuliuoja tie, kurie prisidengdami jo vardu susikrauna turtus... Ar sutiktum vardan melo pakabėti ant kryžiaus? 😊 O vardan tiesos...?"

Mamontovas vertina Jėzų. Tačiau kokį Jėzų? Ar tą, kuris yra vienintelis Kelias pas Tėvą? Ne, su šiuo teiginiu jis tikrai nesutiktų. Mamontovui patinka toks Jėzus, kokį jis pats įsivaizduoja, bet ne toks, koks yra iš tiesų. Dainininkas turi susikūręs savą dvasingumo koncepciją su daugybe krikščioniškos terminijos, todėl šiais pliuralistiniais ir postmoderniais laikais gali jaustis labai gerai ir patogiai. Biblinė krikščionybė jam arba neįdomi, arba jis jos gerai net nesupranta (pastarasis spėjimas greičiausiai arčiau tiesos). Iš jo nuomonių susidaro vaizdas, kad jis net nenori suprasti, ir kad visi ieškojimai jau baigti ir reikalingas kelias rastas. "Gailėtis man nebūdinga" – neseniai jis priminė vienoje Mikutavičiaus laidų ("Vakaras su Marijonu", 2004 12 03). Atrodo, kad tai ne šiaip sau aforizmas: jis nesigaili nei dėl savo žmogiškos, nei dėl kūrybinės praeities. Tačiau tai parodo, kad jam nesvarbios ir dvi pagrindinės krikščionybės sąvokos – gailestis ir atgaila.

Kaip ir daugybė žmonių visame pasaulyje, atrodo, Mamontovas taip pat turi susikūręs savo postmodernistinę asmeninę pasaulėžiūrą. Studentų evangelistas N. Pollardas teigia:

"Mano patirtis rodo, kad dauguma žmonių pasaulėžiūrą renkasi daugiau pragmatiniais tiksliais (kitai tariant, jie pasirenka tą, kuri jiems geriausiai funkcionuoja). Toks pasirinkimas žmonėms leidžia gyventi taip, kaip jie nori. Man labai retai pasitaiko sutikti žmonių, kurių gyvenimo būdas būtų pagrįstas jų įsitikinimais. Daug dažniau randu atvirkščiai – jų įsitikinimai pagrįsti norimu gyvenimo būdu. Įsitikinimai patraukia žmones ne todėl, kad atrodo teisingi, bet todėl, kad jie pateisina žmonėms labiausiai priimtina gyvenimo būdą. Kita vertus, šitoks pragmatizmas renkantis pasaulėžiūras žmones įtraukia į savotišką 'konstravimo procesą'. Tai yra užuot priėmęs gatavą pasaulėžiūrą, žmogus rankiojasi įvairius fragmentus ir kuriasi sau visai naują mechanizmą. Daugeliu atvejų jie išsirinkti ir vienas su kitu sujungti fragmentai yra priešaringi" (Nick Pollard, "Evangelism made slightly less difficult").

Nepaisant visko, būtina pastebėti, kad Mamontovas iškelia labai gerą klausimą krikščionims: ar jūsų gyvenimo stilius atitinka jūsų tikėjimą, yra pagal jūsų Mesiją? Jeigu jis kelia tokį klausimą, galima įtart, kad kažkada

krikščionybė buvo nusivylęs būtent dėl Jėzaus sekėjų kalbų ir gyvenimo neatitikimo. Galbūt dėl šio dalyko jo toks neigiamas požiūris ir į bažnytiškumą.

Antrasis mūsų laikų dvasingumo įsakymas – teisti negalima. Išties, krikščionims nieko negalima teisti (tai Dievo reikalas), bet niekas nedraudžia atlikti "ikiteisminį tyrimą": tu laikai save tikinčiu. O į ką tu tiki? Ravis Zacharias:

"Kai šiandien žmogus sako, kad jis tiki, tai reiškia, kad tiki į tikėjimą. Tiki, ir tiek. Tikėjimas priskiriamas prie privačių dalykų... Tačiau išlieka klausimas, į ką mes tikime?.. Biblinis tikėjimas yra solidus ir paremtas žinojimu, kad tas, į kurį tikima, pasirodė vertas to tikėjimo. Iš esmės tikėjimas yra pasitikėjimas Jėzaus asmeniu ir jo galia..." ("Jesus among other Gods").

Kartu su šios citatos autoriumi galėtume Mamontovą perklausti: tai kaip su tuo Jėzumi, tvirtinančiu, kad tik jis yra vienintelis Kelias pas Tėvą? Koks tavo požiūris į Tėvą? Gal problema glūdi tavyje? Žinoma, galima nujausti, ką atsakytų Mamontovas. Jo atsakymai, ko gero, nebūtų krikščionybės naudai. Neatrodė, kad Mamontovui būtų lengva atgimti iš aukšto ir priimti krikščionių tikėjimą. Nepaisant jo religingumo, atrodo, kad Mamontovas labai toli nuo išganymo.

(Skirtumą tarp rytietiško, panteistinio religingumo – kurio, matėme, laikosi ir Mamontovas – ir biblinio tikėjimo įdomiai aprašo P. Kreeftas savo knygoje "Tarp dangaus ir pragaro", nuo 60 psl. Fiktyviame panteisto A. Huxley'o ir krikščionio C. S. Lewiso pokalbyje pastarasis tą skirtumą paaiškina šešiais punktais: 1) Dievas yra asmuo, 2) Dievas yra Kūrėjas, 3) Dievas yra atpažįstamas, 4) Dievas yra gėris, o ne "esantis virš gėrio ir blogio", 5) išganymui būtini tikėjimas ir malonė, 6) egzistuoja pragaras.)

"Velnias, tai tikrai veikia"

Prieš ketvertą metų 32 didieji Lietuvos kultūros veikėjai, tarp jų ir Mamontovas, pasirašė "Atvirą laišką Prezidentui V. Adamkui" (išspausdintas "Lietuvos aide", 2001 05 02). Muzikantai, kompozitoriai, rašytojai, redaktoriai ir režisieriai laiške išreiškė susirūpinimą Lietuvos "dvasiniu nuosmukiu" bei ypatingai aštriai sukritikavo žiniasklaidą, kad ši "beveik visai atsiribojo nuo pareigos kalbėti apie tikrąsias gyvenimo vertybes. Tokie dalykai, kaip teisingumas, meilė, dora, tikėjimas į Dievą, jai atrodo apgailėtini ir neverti dėmesio...". Prezidentas buvo raginamas "pasirūpinti, kad piliečiai, o ypač jaunimas, gautų daugiau švaraus ir gaivaus dvasinio peno".

Taigi žiniasklaidoje jokio "dvasinio peno". Šie žodžiai, žinoma, skirti ir vienam iš stambiausių žiniasklaidos veikėjų, menininkui (kuris, aišku, nepasirašė to laiško), Marijonui Mikutavičiui. Argi jis neprisidėjo, kad dorybės ir tikėjimas būtų mindžiojami kojomis? Manau, kad jau bent tie 32 "teisėjai" į šį klausimą atsakytų teigiamai.

Taigi Marijonas Mikutavičius ir dvasingumas – skamba nelabai kaip? Jis, ne taip kaip Mamontovas, nekalba nei apie Dievą, nei apie tikėjimą. Religinėmis temomis jis visuomet žaidžia savo ironiškuosius žaidimus ir niekada nieko nepasako rimtai ir atvirai. Mikutavičius ne angelas – tai visiškai aišku, to, ko gero, neneigtų ir jis pats. Albumo "Pasveikinkit vieni kitus" viršelyje, padėkų skiltyje nepaminėtiesiems jis palinki: "Visi jūs keliausite tiesiai į rojų" ir ironiškai pridėda: "Net jeigu kažkam nepasiseks, neliksime vieniši kitoje vietoje..."

Perskaite minėtojo albumo dainų tekstus, nerasime jokios didelės poezijos, nieko panašaus į Mamontovo dainas, kitaip tariant, nieko filosofiško ir nieko dangiško. Tačiau – būtina atkreipti dėmesį į vieną dalyką! – nerasime ir nieko velniško! Jokių ditirambų seksui, smurtui, alkoholiui ar kitiems narkotikams (kaip grupėje "Įjunk šviesą"), jokių šlykštybių, nešvankybių ir dviprasmybių (kaip pas reperius). Jo dainos "švarios" ir netgi visai smagiai nuteikiančios. Štai "Pasveikinkit vieni kitus":

Pasveikinkit vieni kitus
Juk tai daryti šitaip lengva
Su saule su pavasariu tegu visi nustemba
Nuo vaiko namuose nuo moterų kirpyklose
Iki vyrų darbuose iki presuotojų gamyklose
Pasveikinkit vieni kitus
Juk tai daryti šitaip lengva
Ir tavo rūpesčiai vieną dieną baigsis
Tavo gyvenimas vieną dieną keisis
Nereikia tavo pasakų mano džiaugsmo valstybe
Palikit savo liūdesį ramybėje
[Priedainis:]
Kaip gyveni – gerai
Kaip tu jauties – laimingas
Noriu kad būtum taip amžinai
Visada galybė kol laikas bėga.

Turi jis tame diske ir vieną kalėdinę dainelę. Ji, žinoma, toli gražu ne "gospelas" ir net ne tradicinis Kalėdų "popsas". Tai daina "Velnias, man patinka Kalėdos". Mikutavičius nebūtų Mikutavičius, jei net ir tokia proga nepavartotų savo mėgstamo žodžio "velnias". Tačiau tie, kurie išdrįsta "perlipti" per tą pirmąjį žodį, pastebės, kad toliau tekstas visai geras, malonus ir simpatiškas, turintis daug nuoširdumo ir natūralumo:

Kelią į namus, kelią į namus
Per sniegą išmyniau (aha)
Ant gerumo pramuš, ant gerumo pramuš
Mūsų bendradarbiai, giminės ir kaimynai.
Jei namiškiai su mūs dovanom pakeliui nepaklydo,
Jeigu draugo žodžiai geri pro ausis nepraslydo,
Jei laiku parėjai, pasitinka namai
Ir ateina kaimynas su dideliu buteliu vyno,
Tai žinai, mes Kalėdas sutikom gerai.

Taigi prie dainų neprikibsi. Bet kaip su kitais Mikutavičiaus "talentaistu"? Pakalbėkime apie nešviežią, bet vieną provokatyviausių Mikutavičiaus akcijų. Prieš trejus su puse metų jis pribloškė ir įsiutino ne tik visą katalikiją, bet ir tikinčius savo kolegas žurnalistus inscenuota "bedievio" išpažintimi, "atlikta" trijose Vilniaus katalikų bažnyčiose. Mikutavičius išsigalvojo nuodėmių, nuėjo į bažnyčią, atsiklaupė prie klausyklos, išpyškino viską kunigui ir gavo išrišimą su užduotimis atgailai. Visiškas, absoliutus šou! "Pasipramogavęs" savo patyrimus aprašė "Lietuvos ryte" (2001 06 23), straipsnyje "Išpažintis – be paslapties. Žurnalistas ėjo nuodėmių ir atgailos keliu". Neskoninga? Nepagarba bažnytiniam ritualams? Melas? Įžūlumas ir akiplėšiškumas?

Tipiškas Mikutavičius... Už tokius dalykėlius tikrai eisi į pragarą... – iš pradžių sukosi vien tokios mintys. Tačiau paskaitykime "Lietuvos ryte" tą jo straipsnį išsamiau.

Idėją paeksperimentuoti Mikutavičiui esą pametė pats Vatikanas:

"Vatikano hierarchai svarstė galimybę tikintiesiems atlikti išpažintį elektroniniu paštu. Nieko sau, pamaniau, matyt,

reikės senelei padovanoti kompiuterį. To neprireikė, nes Vatikanas atmetė šį siūlymą".

Mikutavičiui kilo klausimas, kodėl nuodėmių išpažinimas būtinai turi vykti pagal seną tradiciją, "gyvai"? Klausimas tapo jo eksperimento starto linija.

Iš klausimo matosi, kad tema labai rimta, ir autorius nutaria ją apžvelgti plačiau. Straipsnio pradžioje jis paliečia kitus klausimus ir fenomenus:

"Nepraktikuojantis katalikas. Kas tai yra? kažkas panašaus į nevaikščiojantį futbolininką arba ministrą be portfelio? Tai mes, visi tie vaikystėje pakrikštyti suaugusieji, dar mokantys žegnotis, tačiau daug geriau besiorientuojantys alaus bare nei bažnyčioje. Daugelis gyvename taip, kad įėjus į Dievo namus turėtų užgesti visos žvakės ir trenkti žaibas. Nepaisydami to, per vestuves ar laidotuves, verčiami tradicijų ir giminių, dažnas prisiverčiame atsiklaupiti ir kažką burbuliuoti panosėje. Apsimesdami, jog kalbame poteries, klausomės kunigų pamokslų ir netgi einame išpažinties. Dori katalikai nuo čia turėtų nebeskaityti. Tai yra pasakojimas bedievio, pirmą kartą ėjusio išpažinties".

Regis, Mikutavičius labai gerai supranta, jog jo eksperimentas praktikuojantiems katalikams atrodys pasibaisėtinas ir šventvagiškas, todėl ir perspėja toliau neskaityti. Tačiau nepraktikuojančius katalikus jis be baimės ima į nagą: nulupa kaukes ir parodo, kad jie nėra kiek ne geresni už jį, lygiai tokie pat bedieviai ir nuodėmių išsigalvotojai. Tik jis bent jau to neslepia ir nelaiko savęs šventuoliu...

Toliau straipsnyje Mikutavičius aprašo savo patirtį visose trijose bažnyčiose ir atidengia kai kurias katalikų išpažinties praktikos spragas: "Pasaulietiniame gyvenime niekas nepaleidžia nenaudėlių iš teismo salės už tai, kad grįžę namo jie perskaitys keletą puslapių iš maldaknygės. Būtent tiek man 'pirrašė' kunigas". Tačiau Arkikatedroje eksperimentuotojo laukė malonus atradimas:

"Pasirodo, kunigai gali kalbėti be griežtų pamokymų ir gąsdinimų. Nuodėmklausys Arkikatedroje net nebandė manęs perauklėti. Jis kalbėjo taip supratingai, lyg rūkytų šalia ant suoliuko. Keista, tačiau jo žodžiai apie gėrį, tikėjimą ir atsidavimą anaipol neatrodė banalūs. Pasijutau taip gerai, kad net pamiršau, su kuo kalbu, ir paklausiau, kiek jam metų. Vėl nustebau, kai jis nėra kiek nesivarždamas atsakė. Buvo 26-erių, ir mane beveik apėmė noras pakalbėti su juo apie merginas".

Be paskutinio sakinio Mikutavičius irgi nebūtų Mikutavičius, tačiau toliau jis tęsia vėl gana rimtai:

"Viena vertus, aš jaučiausi kaltas, jog žmogus buvo toks nuoširdus toje komedijoje, kurią aš vaidinau. Antra vertus, bemaž pradėjau gailėtis, kad viso to nepatyrčiau anksčiau, be jokių apsimitinėjimų. 'Velnias, tai tikrai veikia', pagalvojau išeidamas iš bažnyčios į saulę. 'Turėtum būti visiškai metalo gabalas, kad to nepajustum'."

Regis, eksperimentas pavyko, nes atsakymą į klausimą eksperimentuotojas rado:

"Dabar tikrai žinau, kad to negali atlikti elektroniniu paštu, kitaip visa tai yra nieko verta. Ko gero, tai svarbu – tas klūpėjimas prie klausyklos, net jeigu kalbant kunigui užuodi, kad jis ne visai kruopščiai valosi dantis. Žinote ką? Galbūt, ne visi jie tokie, bet toptelėjo mintis, kad tie vaikinai juodais ir baltais drabužiais tavo dvasiniais rūpesčiais gali domėtis šilčiau nei daugelis tave supančiųjų".

Tad kas pradžioje atrodė kaip piktavališka provokacija, pabaigoje pasidengė visai kita spalva. Paskutinėse citatose mes matome Mikutavičių, kuris jau ne vaidina; kuris sako tai, ką galvoja. Jis staiga atranda, kad nuodėmių išpažinimas veikia. Kad gera išsikalbėti arba tiesiog kalbėtis paprastai ir būti suprastam. Artimo ir atviro pokalbio

šilumos – štai ko mums reikia. Žinoma, Mikutavičius nepradėjo tikėti į Dievą, tačiau patyrė, kad tikinčių žmonių praktikuojami ritualai tikrai "funkcionuoja".

Mikutavičius viešai ir atvirai nelaiko savęs religingu ir taip pat viešai ir atvirai koketuoja su savo būsimu likimu pragare. Tačiau yra nemažai pagrindo įtarti, kad jis į visa tai žiūri daug rimčiau, negu parodo. Vienas iš tų įtarimų yra tas, kad jis niekaip nedeklaruoja galutinai suradęs savo kelią, savo pasaulėžiūrą. Jis abejoja, kelia klausimus ir tebėra atviras naujoms patirtims. Jeigu jam kada pasitaikytų proga pamatyti, kaip tikėjimas teigiamai veikia žmonių gyvenimus, kad tikėjimas į Dievą nėra vien tuščios kalbos ar fikcija, o išties keičia likimus; jeigu jis patirtų, kad Jėzus nėra sėdintis danguje ir ganantis sielas, o formuojantis asmenybes ir net galintis apversti jo gyvenimą aukštyn kojom; jeigu ir čia jis pajustų, kad "funkcionuoja" – tai iš Mikutavičiaus galima tikėtis ne tik panašių išvadų, kaip minėto straipsnio pabaigoje, bet ir ko nors daugiau. Šia prasme Mikutavičiui bent kelias pas Dievą dar yra atviras...

Jėzus sako: "Ne sveikiesiems reikia gydytojo" (Lk 5, 31). Mamontovas mano esąs sveikas, bent jau pasaulėžiūros prasme tai tikrai. Jam, ko gero, greitai nešaus galvon, kad jis kaip nusidėjėlis stovi rūstaus, bet gailestingo Dievo akivaizdoje. Toli nuo Dievo tebėra ir Mikutavičius. Bet jo neslegia tariamo ir apgaulingo, užliūliuojančio sąžinę, sukuriančio netikrą nusiramimą religingumo našta. Gali būti, kad jis turi daugiau šansų suprasti, jog jam reikia Dievo, kaip ir kultiniam Kanados rašytojui D. Couplandui:

"Mano paslaptis yra, kad man reikia Dievo – kad aš sergu ir vienas nesusitvarkau. Man reikia Dievo, kad jis man padėtų eiti, nes atrodo, kad aš eiti nebegaliu; kad jis man padėtų būti draugiškam, nes atrodo, kad aš nebegaliu būti draugiškas; kad jis man padėtų mylėti, nes man atrodo, jog aš praradau bet kokią galimybę mylėti." ("Life After God")

http://www.lksb.lt/straipsniai/mamontovas_mikutavicius.htm